

INFORMATIONSSINSATSER RÖRANDE HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK, HÄLSA OCH JÄMSTÄLLDHET

2022–2023

Slutredovisning av regeringsuppdrag
Ku2020/02624 (delvis), Ku2021/01889,
Ku2021/02377 (delvis), Ku 2022/01857 (delvis)

Förord

Sveriges mål för ungdomspolitikerna är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Målet gäller alla unga, oavsett om de är uppvuxna i vårt land eller är nya i Sverige. Trots detta ser vi skillnader mellan grupper av unga. Unga som inte är födda i Sverige har till exempel svårare än andra unga att etablera sig på arbetsmarknaden. De möter också ofta fler utmaningar än andra unga i relation till sin skolgång. Migrationserfarenheter, tidskrävande asylprocess, ständig oro för familj och släkt samt utsatthet för rasism och diskriminering kan också öka risken för psykisk ohälsa hos dessa unga.

En viktig del i att utjämna skillnader mellan grupper av unga är att ge alla unga samma tillgång till information och kunskap. Här är kunskap om rättigheter centralt men också ämnen som relationer, sex, hälsa och våldsutsatthet är viktiga för unga. Sedan 2017 finns sajten Youmo.se, som är en systersajt till UMO.se. Där kan unga som är nya i Sverige ta del av information och kunskap om kroppen, sex och hälsa på lätt svenska och fem andra språk. Men även om Youmo.se spelar en viktig roll för unga som är nya i Sverige är den inte tillräcklig. De unga behöver också få information och kunskap genom trygga möten och samtal med vuxna i sin närhet.

MUCF har under åren 2021 – 2023 haft regeringens uppdrag att genomföra informationsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet till yrkesverksamma och andra vuxna som möter unga nyanlända och unga asylsökande. Uppdraget har i huvudsak genomförts genom vägledningen Youmo i praktiken och utbildningspaketet Rätt att veta!, som båda är kopplade till Youmo.se. Insatserna har syftat till att ge vuxna kunskap och konkret stöd i hur de kan skapa trygga och inkluderande samtal med unga, om ämnen som kan kännas svåra att närma sig.

Det stöd som myndigheten erbjudit har varit både efterfrågat och uppskattat. Myndighetens bedömning är att insatserna bidragit till att fler vuxna som möter unga som är nya i Sverige initierat samtal om bland annat hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet. Fler vuxna har också blivit tryggare i sina samtal med unga. Därigenom har sannolikt också fler unga som är nya i Sverige fått den information och kunskap de har rätt till.

Rapporten har tagits fram på avdelningen för kunskapsstöd av Madeleine Söderberg, utvecklingsledare.

Lena Nyberg, generaldirektör
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Målgrupp	6
Innehåll och läsanvisning	7
Bakgrund	7
Omvärldsanalys	8
Youmo.se	9
Genomförande	11
Mål för uppdraget	11
Strategiska beslut och ledstjärnor	11
Samverkan	12
Insatser under uppdragsperioden	14
Vägledningen Youmo i praktiken	14
Utbildningspaketet Rätt att veta!	16
Övriga informationsinsatser	22
Resultat	25
Sammantagen statistik	25
Utvärderingar	25
Effektuppföljning	28
Analys av uppdragets effekter	30
Effekter för vuxna som möter unga	30
Effekter för unga	31
Bidrag till regeringens målsättningar	31
Bidrag till arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	33
Förslag och bedömningar	36
Myndighetens förslag	36
Myndighetens bedömningar	36
Referenser	39
Ekonomisk redovisning	41

Sammanfattning

MUCF har under åren 2021 till 2023 haft regeringens uppdrag att genomföra informationsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet riktade till vuxna som i sitt yrke eller ideella engagemang möter unga nyanlända och unga asylsökande.

Uppdraget har i huvudsak genomförts genom vägledningen Youmo i praktiken och utbildningspaketet Rätt att veta!. Under perioden har Rätt att veta! utvecklats med tre nya webbutbildningar, varav den senaste om hedersrelaterat våld och förtryck. Som ett komplement till webbutbildningarna har även sex temaseminarier genomförts.

Syftet med insatserna har varit att ge vuxna som möter unga kunskap och konkret stöd i hur de kan prata med de unga om de ämnen som omnämns i uppdraget. Men också om andra ämnen som kan kännas svåra att närma sig. Målet är att fler unga, genom vuxna i sin närhet, ska få tillgång till den information och kunskap de har rätt till, och därigenom kunna göra goda val i livet och bidra till samhällsutvecklingen.

Under uppdragsperioden har ett stort antal yrkesverksamma och ideellt engagerade tagit del av myndighetens olika informationsinsatser. Insatserna har också uppskattats av de som tagit del av dem. Utvärderingarna visar genomgående höga betyg i fråga om både helhetsintryck och användbarhet i mötet med unga. Särskilt har målgruppen uppskattat att de konkreta verktyg och praktiska tips som förmedlats.

Sammantaget är det myndighetens bedömning att uppdragets insatser haft positiva effekter, både för de vuxna som tagit del av dem och i förlängningen för de unga som dessa vuxna möter. Insatserna bedöms också ha bidragit till att nå regeringen målsättningar inom bland annat ungdomspolitiken, jämställdhetspolitiken och politiken för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Vidare bedöms insatserna ha bidragit till det gemensamma arbetet med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.

Trots genomförda insatser saknar dock fortfarande många vuxna som möter unga som är nya i Sverige kunskaper om hur de på ett tryggt och inkluderande sätt kan prata med de unga om ämnen som kan kännas svåra att närma sig. Myndigheten föreslår därför att MUCF får fortsatt uppdrag att genomföra informationsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet riktade till yrkesverksamma och andra vuxna som i sitt yrke eller ideella engagemang möter unga nyanlända och unga asylsökande.

Inledning

MUCF är en statlig myndighet som bland annat tar fram och sprider kunskap om ungas levnadsvillkor och civilsamhällets villkor. Myndigheten har under åren 2021 till 2023 haft regeringens uppdrag att genomföra informationsinsatser riktade till yrkesverksamma och andra vuxna som i sitt yrke eller ideella engagemang möter unga nyanlända och unga asylsökande. Insatserna ska enligt uppdraget handla om hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning samt hälsa och jämställdhet, inklusive prostitution och människohandel.

För uppdragets genomförande har myndigheten fått disponera 4 miljoner årligen. I regleringsbrev för 2023 fick myndigheten utökade medel om 2 miljoner för översättning av Youmo.se till ukrainska och ryska. Efter samtal med Inera AB, som driver Youmo.se, gjordes bedömningen att det inte fanns tillräckliga förutsättningar för att genomföra översättningen. Då myndigheten förmedlat dessa omständigheter via ett särskilt PM kommer de inte att beröras i denna rapport.

Målgrupp

Regeringsuppdraget har två huvudsakliga målgrupper. Den första är yrkesverksamma på lokal och regional nivå som möter unga som är nya i Sverige, exempelvis skolpersonal, socialsekreterare, personal på en ungdomsmottagning eller personal på ett HVB-boende. I denna målgrupp har även myndigheten valt att inkludera blivande yrkesverksamma. Den andra primära målgruppen är ideellt engagerade som möter unga som är nya i Sverige, exempelvis inom idrottsverksamhet, stödverksamhet, familjehem eller trossamfund.

I genomförandet av uppdraget har myndigheten valt att bredda målgruppen och rikta insatserna även till vuxna som möter unga generellt. Beslutet grundar sig i följande:

- Unga som är nya i Sverige finns inte bara inom de verksamheter som särskilt riktar sig till dessa unga. De finns också i vanliga skolklasser, på ungdomsmottagningen och på fritidsgården. Vuxna som möter unga generellt möter därför också gruppen unga som är nya i Sverige.
- De utvärderingar som genomförts visar att det stöd som myndigheten erbjuder både efterfrågas och fungerar för fler yrkesverksamma och ideellt engagerade än de som möter just unga som är nya i Sverige.
- Myndigheten vill undvika att förstärka den stereotypa bilden av att det enbart är unga som är nya i Sverige som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Myndighetens beslut har på olika sätt bekräftats i utvärderingar och samtal med målgruppen.

Innehåll och läsanvisning

Rapporten inleds med en bakgrund till aktuellt uppdrag samt en kort omvärldsanalys om gruppen unga nyanlända och unga asylsökande. Eftersom uppdraget har en stark koppling till sajten Youmo.se följer sedan en redovisning från Inera AB, om deras arbete med sajten under uppdragsperioden. Därefter beskrivs hur myndigheten genomfört uppdraget, med särskilt fokus på 2023¹. Rapporten innehåller även en redovisning av resultat samt en analys av insatsernas effekter. Rapporten avslutas med en redogörelse av myndighetens förslag och bedömningar.

I rapporten används begreppet unga som är nya i Sverige som ett samlingsbegrepp för unga nyanlända och unga asylsökande. I vissa fall används enbart begreppet unga. Då inkluderar begreppet både unga som är nya i Sverige och unga generellt. När begreppet vuxna används avses både yrkesverksamma och ideellt engagerade. Då Youmo.se är en del av Inera AB:s arbete med sajten UMO.se benämns Inera AB i det följande som UMO.

Bakgrund

Aktuellt uppdrag är en fortsättning och utveckling av MUCF:s föregående uppdrag under åren 2016 till 2020. Som bakgrund följer därför en sammanfattning av regeringsuppdrag och insatser under dessa år.

2016 fick MUCF uppdrag att genomföra informationsinsatser rörande hälsa och jämställdhet för nyanlända och asylsökande barn och unga. I uppdraget ingick att, i samverkan med UMO, ta fram och sprida en digital plattform med information om hälsa och jämställdhet till nyanlända och asylsökande barn och unga². Uppdraget var bland annat relaterat till att en stor mängd barn och unga sökte asyl i Sverige under 2015. Under samma år publicerade även MUCF en rapport om ungas sexuella och reproduktiva rättigheter (SRHR)³. I rapporten lyftes att tillgången till information och kunskap om sexuella och reproduktiva rättigheter (SRHR) var sämre för denna grupp unga än för andra unga. Uppdraget resulterade i sajten Youmo.se som lanserades under våren 2017.

Under åren 2017 till och med 2019⁴ fick myndigheten fortsätta uppdrag att genomföra informationsinsatser. I uppdragen ingick att fördela medel till UMO för arbetet med att utveckla och sprida Youmo.se. Vidare skulle myndigheten och UMO genomföra kompetenshöjande insatser för vuxna som möter nyanlända och asylsökande barn och unga. Under dessa år genomfördes

¹ För mer utförlig beskrivning av arbetet under 2021 och 2022 hänvisas till myndighetens delrapporteringar för dessa år.

² Regeringsbeslut II:4 S2016/02759/JÄM (delvis)

³ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. FOKUS 15 Ungas sexuella och reproduktiva rättigheter – En tematisk kartläggning, 2015.

⁴ U2016/05227/UF, U2016/05429/UF (delvis), U2016/05627/UF; U2017/01398/UF, U2017/02966/UF, U2017/03289/UF m.fl.; U2018/04397, U2018/04740/UF (delvis), U2018/04765/UF.

26 regionala och 2 nationella utbildningsdagar under samlingsnamnet Rätt att veta!. Utbildningarna hade särskilt fokus på SRHR. För att ge målgruppen ytterligare kunskap och stöd publicerades även vägledningen Youmo i praktiken.

2018 fick myndigheten två tilläggsuppdrag. Inom ramen för det första uppdraget⁵ förstärktes sajten och vägledningens innehåll gällande bland annat hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld och sexuella trakasserier. Det andra uppdraget, att möjliggöra långsiktig kompetensutveckling⁶, resulterade i myndighetens första webbutbildning inom det som nu är utbildningspaketet Rätt att veta!.

I regleringsbrev för 2020 förlängdes uppdraget⁷. Detta år övergick dock förvaltningen av Youmo.se till SKR samt kommuner och regioner. Under detta år genomfördes myndighetens två första digitala temaseminarier.

Omvärldsanalys

Sedan den stora flyktingvågen 2015, då över 160 000 personer sökte asyl i Sverige, har antalet asylsökanden stadigt minskat. 2023 var antalet strax över 12 000 personer, varav omkring 25 procent var unga mellan 13 och 24 år⁸. Det minskade antalet unga som kommer som nya till Sverige visar sig tydligt i verksamheter som möter denna grupp. Exempelvis uppger både myndighetens och UMO:s kontakter från gymnasier att det kommer färre för varje år och att de som kommer är mer spridda utifrån länder och språk än tidigare. Viktigt att tillägga är dock att trots det minskade mottagandet så finns en stor mängd unga som är nya i Sverige. Enligt statistik från Skolverket har exempelvis närmare en fjärdedel av eleverna i grundskolan utländsk bakgrund⁹. Andelen varierar också mycket mellan kommunerna.

Studier från MUCF¹⁰ visar att unga utrikesfödda har svårare än andra att etablera sig på arbetsmarknaden. Gruppen är också överrepresenterade bland unga som varken arbetar eller studerar generellt¹¹. Statistik från Skolverket visar vidare att andelen elever som får behörighet efter gymnasiet är betydligt lägre bland unga som kommit till Sverige efter skolstart. Brister i det svenska språket är en orsak men även förutsättning till stöd hemifrån påverkar.¹² Dessa unga har dessutom påverkats särskilt negativt av distansundervisningen under pandemin,

⁵ S2018/01830/JÄM.

⁶ Regeringsbeslut II:5 S2016/02759/JÄM (delvis).

⁷ A2019/02322/JÄM, A2019/02286/SV.

⁸ Migrationsverket. Asyl. Migrationsverket. 2024. Inkomna ansökningar om asyl 2023. <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html> (hämtad 2024-02-05).

⁹ Skolverket. Uppdrag om bred översyn av svenskämnen, 2022.

¹⁰ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Goda levnadsvillkor för många, men inte för alla, 2021 samt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Olika villkor för etablering, 2023.

¹¹ Ibid.

¹² Skolverket 2022.

vilket troligtvis inverkat på kunskapsutvecklingen under efterföljande år.¹³ Det finns också en stor variation av förkunskaper bland dessa unga, särskilt gällande rättigheter och SRHR¹⁴.

2021 publicerade Folkhälsomyndigheten resultatet av en kartläggning genomförd under åren 2018 och 2019, om nyanlända barns och ungas livskvalitet, hälsa och levnadsförhållanden¹⁵. Kartläggningen visar att de allra flesta av dessa barn mår bra och är nöjda med sina liv. Dock fanns skillnader i hälsorelaterad livskvalitet¹⁶ mellan nyanlända barn och jämnåriga barn i Europa. Ensamkommande barn hade vidare sämre hälsorelaterad livskvalitet än de som anlänt till Sverige med sina föräldrar eller vårdnadshavare. I MUCF:s rapport **Att inte bara överleva, utan också leva**¹⁷ framkommer inga betydande skillnader i psykiska besvär och välbefinnande mellan grupperna utrikes födda unga och inrikes födda unga. Dock visar resultat från den nationella ungdomsenkäten 2021 att andelen unga med flera hälsobesvär var högre bland utrikes födda än bland unga med svensk bakgrund. Tillgången till emotionellt stöd var också sämre för unga utrikes födda. Utöver mer generella anledningar till psykisk ohälsa lyfter rapporten höga krav, stress, rasism och diskriminering, isolering samt oro för släktingar. Ungas erfarenheter under migrationen och den långa asylprocessen anses också bidra till psykisk ohälsa.¹⁸

Youmo.se

Nedan följer en redogörelse från UMO, om arbetet med Youmo.se under uppdragsperioden. Avsnittet innehåller även besöksstatistik.

UMO:s arbete med Youmo.se 2021–2023

Sedan 2021 har ingen nyutveckling skett på Youmo.se, med undantag för en artikel med innehåll om covid-19 och vaccination som utökades och översattes. Sedan dess har det befintliga innehållet förvaltats och reviderats enligt framtagen produktionsplan. I detta ingår att kontinuerligt arbeta med att uppdatera länkar och annat nödvändigt underhåll av sajten. Mellan 2021 och 2023 har redaktionen också gått igenom cirka 30 sidor som låtit faktagranskats, och nödvändiga uppdateringar har översatts.

UMO har inte genomfört några marknadsföringsinsatser riktade direkt till unga mellan 2021–2022, bortsett från ett antal inlägg i UMO:s egna sociala medier. Det har inte heller genomförts några riktade kommunikationsinsatser till yrkesverksamma, utöver enstaka inlägg i egna sociala medier. Efter beställningar

¹³ MUCF, 2021.

¹⁴ MUCF, 2015.

¹⁵ Folkhälsomyndigheten. Hälsa, livskvalitet och levnadsförhållanden bland asylsökande barn och unga i Sverige – Resultat från en enkätstudie genomförd 2018–2019, 2021.

¹⁶ Begreppet hälsorelaterad livskvalitet syftar här på de fem dimensionerna fysiskt välbefinnande, psykiskt välbefinnande, autonomi och relation till föräldrar, socialt stöd och kamrater samt funktion och välbefinnande i skolmiljön.

¹⁷ MUCF, 2023.

¹⁸ Ibid.

från yrkesverksamma har dock ett stort antal affischer och visitkort för Youmo.se skickats ut till ungdomsmottagningar, skolor och ett fåtal andra verksamheter.

Under 2023 fick Youmo.se i uppdrag av MUCF att producera och genomföra en kampanj riktad till unga hbtq-personer som lever i hedersrelaterade miljöer¹⁹. Det är den enda marknadsföringsinsatsen riktad direkt till målgruppen som gjorts mellan åren 2021–2023.

Besöksstatistik för Youmo.se 2021–2023

Youmo.se har sedan lansering i april 2017 till och med december 2023 haft 10 251 318 besök. Antal besök har minskat över tid. Under 2023 hade sajten 632 831 besök. 2022 var antalet 765 808 och 2021 var antalet 1 863 032.

Under 2021 toppades listan av besökare från andra länder av Iran med närmare 400 000 besök, följt av Afghanistan, Egypten och USA. Antal besök från Sverige var strax över 80 000. Bland övriga länder finns Tyskland, Algeriet, Somalia, Turkiet och Irak.

Under 2022 var cirka 90 procent av besökarna från andra länder. Flest besök var från Egypten med strax över 105 000 besök, följt av Afghanistan, USA, Algeriet och Marocko. Antal besök från Sverige var cirka 85 000. Bland övriga länder finns besök från Irak, Somalia, Tyskland och Turkiet. I december stängdes trafiken från Ryssland och Kina under en period på grund av misstänkta överbelastningsattacker. Detta påverkade den totala besöksstatistiken för 2022.

Under 2023 toppades listan av besök från andra länder av Egypten, följt av Algeriet, Irak, Marocko och USA. Antal besök från Sverige var strax över 82 000. Bland övriga länder finns besök från Somalia, Afghanistan, Frankrike och Tyskland.

Behovsanalys

Youmo.se lanserades 2017 och har som mest haft över 500 000 besök i månaden. Idag besöks webbplatsen i begränsad utsträckning från Sverige. Det innebär att sajten inte når unga i Sverige i samma utsträckning som tidigare. Med anledning av detta har UMO i början av 2024 inlett en behovsanalys för att förstå sajtens nytta och användning bland unga som inte kan läsa och förstå svenska. Behovsanalysen kommer användas som underlag för att bedöma hur sajtens fortsatta förvaltning bör se ut.

¹⁹ Se Kapitel Insatser, avsnitt Övriga informationsinsatser.

Genomförande

I detta kapitel finns en övergripande beskrivning av hur myndigheten arbetat med uppdraget. Kapitlet inleds med en redogörelse av myndighetens och UMO:s gemensamma mål för uppdraget, följt av en beskrivning av strategiska beslut gällande genomförandet. Kapitlet avslutas med en beskrivning av myndighetens samverkan med andra relevanta aktörer. Myndighetens insatser inom ramen för uppdraget beskrivs i nästkommande kapitel.

Mål för uppdraget

MUCF och UMO har haft samma övergripande mål med informationsinsatserna sedan det första uppdraget inleddes 2016. Målet är att fler unga som är nya i Sverige ska få den information och kunskap de har rätt till.

För att nå detta mål behöver

- fler yrkesverksamma och andra vuxna initiera och genomföra samtal med unga om de ämnen som finns på Youmo.se
- fler yrkesverksamma och andra vuxna känna sig trygga i sina samtal med unga.

Dessa delmål bygger på följande antaganden:

- Unga har inte bara behov av att få information och kunskap via exempelvis en webbplats som Youmo.se. Unga behöver prata med vuxna i sin närhet.
- För att våga initiera och genomföra samtal med unga behöver vuxna känna sig trygga i sin kunskap. Både om de ämnen som ska beröras och om hur samtalet kan genomföras på ett så bra sätt som möjligt.
- Trygga och inkluderande samtal ger unga bättre möjlighet att få tillgång till den information och kunskap de har rätt till.
- Om fler vuxna initierar samtal med unga och blir tryggare i sina samtal kommer fler unga få tillgång till den information och kunskap som de har rätt till.

Strategiska beslut och ledstjärnor

I inledningen av uppdragsperioden fattade myndigheten ett antal strategiska beslut som rör planering och utformning av informationsinsatserna²⁰. Besluten bygger på erfarenheter från tidigare uppdrag. Myndighetens strategiska beslut är att

- rikta insatserna även till vuxna som möter unga generellt
- fokusera särskilt på yrkesverksamma som möter unga
- inkludera blivande yrkesverksamma.

²⁰ Vägvalen beskrivs mer utförligt i myndighetens delrapportering för insatser under 2021.

- utveckla och sprida det stöd som utvecklades under tidigare uppdrag
- fortsätta samverka med UMO och inkludera sajten Youmo.se i helheten
- sträva efter att komplettera den kunskap och det stöd som andra erbjuder
- arbeta både brett utifrån alla ämnen som finns på Youmo.se och specifikt utifrån de ämnen som omnämns i uppdraget
- fokusera på digitalt stöd och digitala insatser (exempelvis temaseminarier).

I planeringen för 2023 beslutade vidare myndigheten att inte producera någon ny webbutbildning utan lägga fokus på att sprida utbildningspaketet.

I samverkan med UMO har MUCF vidare arbetat fram ett antal ledstjärnor som är tänkta att fungera som utgångspunkter vid genomförandet. Ledstjärnorna är följande:

- Vi inkluderar ungas röster.
- Vi har en respektfull syn på unga och lyfter ungas inneboende resurser.
- Vi har ett rättighetsbaserat ungdomsdomspektiv.
- Vi fokuserar på samtalet och mötet med unga.
- Vi ger ett hjälpsamt och konkret stöd.
- Vi förmedlar att vuxna som möter unga inte behöver vara experter.
- Vi förmedlar att vuxna är viktiga för unga.

Samverkan

Uppdraget som helhet har genomförts i samverkan med UMO. Samverkan med UMO har dock varit mindre omfattande än under tidigare uppdrag. Detta då UMO haft mindre resurser för Youmo.se. Utöver detta har myndigheten samverkat med ett flertal andra relevanta myndigheter och aktörer inom uppdragets olika delar. Särskilt har samverkan skett med Jämställdhetsmyndigheten, Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, Migrationsverket och Origo Stockholm.

Myndigheten har under uppdragsperioden haft ett särskilt fokus på att utveckla och fördjupa samverkan med organisationer inom civilsamhället. 2021 bjöd myndigheten in till ett antal öppna samrådsmöten och under efterföljande år har samverkan fördjupats med flera organisationer. Särskilt gäller detta Individuell människohjälp (IM), som inom ramen för sin verksamhet möter målgruppen unga som är nya i Sverige. Det övergripande syftet med myndighetens samverkan med IM har varit att hitta former för en långsiktig och respektfull samverkan och därigenom skapa en grund för samverkan med andra organisationer framåt.

Under 2021 och 2022 genomfördes ett antal samverkansmöten och 2023 följdes dessa upp av en workshop med stöd av myndighetens samverkansmodell. Workshopen utmynnade i flera förslag på koncept för fortsatt samverkan om myndigheten får fortsatt uppdrag. Ett mer långsiktigt utvecklingsarbete med den centrala organisationen inom IM och ett som rör samarbete med en lokalförening.

Myndigheten har vidare inlett en fördjupad samverkan med RF-SISU Småland och Frälsningsarmén inom ramen för två pilotprojekt. Syftet med dessa pilotprojekt är att se hur utbildningspaketet Rätt att veta! kan fungera som stöd för yrkesverksamma och ideellt engagerade inom civilsamhället. Dessa beskrivs närmare i kapitel Insatser, under avsnitt Spridning av utbildningspaketet.

Exempel på andra civilsamhällesorganisationer som myndigheten samverkat med är RFSL Stödmottagning, Funktionsrätt Sverige, 1000 Möjligheter, Linnamottagningen, RFSL Ungdom, Existera, och Terrafem. Främst har samverkan berört planering och genomförande av myndighetens olika temaseminarier.

Myndighetsnätverk

Ansvariga för uppdraget har ingått i flera nationella myndighetsnätverk inom områdena mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Genom detta har myndigheten fått kunskap om andra myndigheters arbete och också stöd rörande bland annat strategiska val, genomförande och spridning.

Insatser under uppdragsperioden

I detta kapitel beskrivs myndighetens insatser under uppdragsperioden, med främsta fokus på innehåll som berör hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet samt spridning.

Vägledningen Youmo i praktiken

Vägledningen Youmo i praktiken²¹ publicerades första gången 2017 och den har sedan dess reviderats två gånger. I detta avsnitt följer en redovisning av vägledningens syfte och innehåll samt hur myndigheten arbetat med att sprida vägledningen. Resultat från utvärderingar beskrivs i kapitel Resultat.

Syfte och innehåll

Vägledningens syfte är att ge vuxna som möter unga som är nya i Sverige grundläggande kunskap och stöd i hur de kan prata med de unga på ett bra och inkluderande sätt.

Vägledningen är uppdelad i två delar. Del ett består av grundläggande fakta och olika perspektiv som är bra att ha som utgångspunkt i möten och samtal med unga. Del två innehåller texter, metoder, tips, övningar och verktyg för alla de nio ämnesområden som finns på Youmo.se²².

Innehåll som berör hedersrelaterat våld och förtryck finns främst i ämnesområde Familj. Det finns också integrerat i andra ämnen, som Kroppen, Sex samt Våld och orättvisor. Exempel på innehåll är texter om mödomshinnan,

²¹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Youmo i praktiken – en vägledning om att samtala med unga som är nya i Sverige om sexualitet, hälsa, relationer och jämställdhet, 2020.

²² Kroppen, Kärlek och vänskap, Sex, Jag, Familj, Tobak, alkohol och droger, Våld och orättvisor, Att må dåligt och Att ta hjälp.

könsstympling och signaler för utsatthet. Det finns också metoder om till exempel tvångsäktenskap och kontroll från familjen.

Eftersom myndighetens uppdrag under 2016 – 2020 hade ett uttalat fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) finns det mycket innehåll som berör detta ämne i vägledningen. Det finns också innehåll som berör fysisk och psykisk hälsa på ett bredare plan. Exempelvis finns det texter om rätt till sexualundervisning och sexuell hälsa. Det finns också metoder om tobak, alkohol och droger, att må dåligt och hitta rätt hjälp.

Innehåll som berör jämställdhet finns integrerat i hela vägledningen. Det finns även ett specifikt avsnitt om jämställdhet i ämnet Jag, som handlar om identitet. Exempel på innehåll är texter om rättigheter i relation till jämställdhet, genusperspektiv samt normer kring maskulinitet. Det finns också metoder om ungas rätt att bestämma över sin kropp, vad som är och inte är okej sex, sexuella övergrepp och jämställdhet.

Spridning av vägledningen

Efterfrågan av Youmo i praktiken har sedan första publiceringen 2017 varit både hög och konstant. Under uppdragsperioden har vägledningen spridits i omkring 20 000 exemplar. Allra flest spreds under 2023, 7 500 exemplar. Detta är lika många som under 2017 när vägledningen lanserades. För att möta efterfrågan har myndigheten gjort två nytryck under uppdragsperioden.

Den viktigaste kanalen för spridning har varit Utbudet.se, en portal där yrkesverksamma inom skolan kan beställa kostnadsfria lektionsmaterial. Utöver detta har vägledningen kunnat laddas ner eller beställas via myndighetens webbplats. Den har också delats ut vid de konferenser och mässor som myndigheten deltagit vid.

Spridning till olika yrkesgrupper

Yrkesverksamma inom skolan är den grupp som beställt allra flest fysiska vägledningar under uppdragsperioden. Under åren 2021 till och med 2023 har beställningar via Utbudet.se motsvarat över 90 procent av det totala antalet spridda vägledningar. En övervägande del av de som beställt materialet (75 procent) är lärare men vägledningen beställs också av andra yrkesgrupper, som personal inom elevhälsan, studie och yrkesvägledare och specialpedagoger. När det gäller skolform finns en övervikt på grundskolan (31 procent), följt av gymnasieskolan (22 procent). Men även personal på SFI, Komvux, folkhögskola, anpassad grund- och gymnasieskola och arbetsmarknadsutbildning har beställt vägledningen.

Övriga yrkesgrupper som tagit del av vägledningen är socionomer, fritidspedagoger, poliser och kommunala eller regionala verksamhetsutvecklare/strateger. Även yrkesverksamma och ideellt engagerade inom civilsamhället har tagit del av vägledningen, dock i en betydligt mindre utsträckning.

Geografisk spridning

I statistik från Utbudet.se framkommer att vägledningen har en ganska bred och jämn spridning i södra och mellersta Sverige. Spridningen är dock sämre i norra Sverige²³. Endast omkring 13 procent av beställningarna kommer från denna del av Sverige. Vid en jämförelse med övrigt distribuerat material från Utbudet.se är dock spridningen av vägledningen till denna del av landet bättre än genomsnittet.

Utbildningspaketet Rätt att veta!

2020 lanserades den webbaserade utbildningen Rätt att veta!. Inom ramen för nuvarande uppdrag har Rätt att veta! utvecklats till ett digitalt utbildningspaket under samlingsnamnet Rätt att veta!. Namnet vill sätta fokus på ungas rätt till information och kunskap, exempelvis om sina rättigheter men också om ämnen som kropp, sexualitet, hälsa, relationer och jämställdhet.

Utbildningspaketet riktar sig till yrkesverksamma och andra vuxna som möter unga som är nya i Sverige, men även unga generellt. Innehållet är tänkt att vara ett stöd för att skapa trygga och inkluderande samtal om ämnen som ibland kan vara svåra att närma sig.

I detta avsnitt beskrivs de olika delarna i utbildningspaketet. I avsnittet ingår även användar- och deltagarstatistik. Resultat från myndighetens utvärderingar beskrivs i kapitel Resultat.

Webbutbildningar

Rätt att veta! består i nuläget av fyra webbutbildningar. En grundutbildning som omfattar alla de nio ämnen som finns på Youmo.se, två mindre temautbildningar om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) respektive trauma och en om hedersrelaterat våld och förtryck. Alla utbildningar fokuserar på bemötande och samtal.

²³ Motsvarande postnummerområde 8 och 9 på 1-siffrig nivå.

Rätt att veta! – Grundutbildning

Webbutbildningen Rätt att veta! lanserades i september 2020. I samband med att flera nya utbildningar lanserades under 2021 byttes namnet till Rätt att veta! – Grundutbildning. Utbildningen bygger på innehåll i vägledningen Youmo i praktiken och ger stöd för samtal med unga som är nya i Sverige om alla de ämnen som finns på sajten Youmo.se. I grundutbildningen finns ett stort antal texter, filmer och övningar som berör hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet. Det finns till exempel en film om att samtala med unga om hedersrelaterat våld och texter om unga som mår dåligt. Det finns också övningar om ungas rätt att inte begränsas av stereotypa könsroller.

Innehållsrevidering

Under 2023 har myndigheten arbetat med en innehållsrevidering av grundutbildningen. Revideringen har initierats av två huvudsakliga anledningar:

- Genomförda utvärderingar visar att utbildningen upplevs för lång.
- Eftersom Rätt att veta! utvecklats till ett utbildningspaket med flera temautbildningar finns behov av en fristående grundutbildning som kan fungera för alla samtal, oavsett ämne.

Inom ramen för revideringen har myndigheten arbetat med att förkorta texter och förbereda för mer interaktivitet. Om myndigheten får fortsatt uppdrag kommer revideringen att slutföras. Den första delen i utbildningen, som nu består av viktiga utgångspunkter och perspektiv, kommer då göras mer generell, kompletteras med ny kunskap och lyftas ut till en egen webbutbildning. På så sätt kan utbildningen användas som grund för samtal oavsett vilka unga som vuxna möter och oavsett vilket ämne samtalet berör. Nuvarande del två, som består av stöd för samtal om de ämnen som finns på Youmo.se, kommer sedan att bli en egen fristående webbutbildning. Denna utbildning kommer även fortsatt ha fokus på vuxna som möter unga som är nya i Sverige.

Rätt att veta! – SRHR och Rätt att veta! – Trauma

Under 2021 lanserade myndigheten två mindre webbutbildningar, en om SRHR och en om trauma. Utbildningarna består i stort av inspelade föreläsningar från myndighetens digitala seminarier under 2020 samt tillhörande reflektionsfrågor. Även om största fokus i utbildningarna är på just SRHR och trauma finns ämnena hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet integrerat på olika sätt i utbildningarna.

Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck

Webbutbildningen Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck lanserades i maj 2022.

Utbildningen fokuserar på bemötande och samtal med unga som är eller riskerar att vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Unikt för just

denna utbildning är vidare att den inkluderar perspektiven hbtq²⁴, intellektuell funktionsnedsättning och utsatthet för rasism. Dessa perspektiv finns integrerat i alla kapitel och användaren får både kunskap om ungas utsatthet kopplat till perspektiven och konkreta tips som rör möten och samtal med dessa unga.

Även om fokus i webbutbildningen är på hedersrelaterat våld och förtryck förmedlas även kunskap om hälsa och jämställdhet ur ett bredare perspektiv. Exempel på innehåll är texter om minoritetsstress och vad det kan leda till samt övningar om konsekvenser av normativa föreställningar om unga.

Användarstatistik

Antal användare av de fyra webbutbildningarna inom Rätt att veta! har ökat stadigt under uppdragsperioden. I slutet av 2021 hade de tre utbildningar som då var lanserade²⁵ 1 329 registrerade användare. Vid slutet av 2023 hade de fyra utbildningarna strax över 4 500 användare. Högst antal användare hade grundutbildningen på 2 150 användare, följt av utbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck på 1 687 användare. Utbildningarna om SRHR och trauma hade tillsammans 717 användare.

Eftersom myndigheten endast efterfrågar namn och mejladress vid registrering är det inte möjligt att ta fram så detaljerad statistik av alla användare. I de utvärderingar som användare får svara på när de slutfört utbildningarna finns dock frågor om hur användarna ser på sig själva och vilken verksamhet de representerar. Trots att svaren inte representerar alla användare ger de en god indikation på helheten.

Myndighetens utvärderingar indikerar följande:

- En mycket hög andel av de som använder webbutbildningarna är kvinnor, i genomsnitt 90 procent.
- Utbildningarnas användare representerar en stor bredd av yrken och ideella engagemang.
- Den yrkesgrupp som använder utbildningarna mest är personal inom skolan. Pedagoger och annan skolpersonal motsvarar i genomsnitt 23 procent av alla användare.
- Anställda inom hälso- och sjukvården, där personal från ungdomsmottagningar är dominerande, motsvarar i genomsnitt 19 procent. Denna yrkesgrupp har ökat betydligt under 2023.
- Personal inom socialtjänsten utgör en betydande andel, i genomsnitt 13 procent.
- Andra yrkesgrupper som använder stödet är personal inom fritidsverksamhet (i genomsnitt 10 procent) och personal inom HVB-hem/stödboende/familjehem (i genomsnitt 3 procent).

²⁴I utbildningen Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck användes begreppet hbtq eftersom det inte finns någon tillgänglig kunskap om våld och kontroll med heder som motiv riktat mot personer med intersexvariation.

²⁵Rätt att veta! – Grundutbildning, Rätt att veta! – SRHR och Rätt att veta! - Trauma.

- En grupp som har ökat kraftigt under 2023 är studerande vid folkhögskolor, högskolor och universitet. Denna grupp motsvarar nu i genomsnitt 26 procent.
- Anställda och ideellt engagerade inom civilsamhället motsvarar en mycket liten andel av användarna, i genomsnitt 4 procent. Representerade organisationer är exempelvis kvinno- och tjejjourer, Rädda barnen och Svenska kyrkan.

Förvaltning

2021 utarbetades en förvaltningsplan för Rätt att veta! – Grundutbildning. Under 2022 har denna förvaltningsplan utvecklats och omfattar nu alla webbutbildningar inom utbildningspaketet. Förvaltningsplanen hanterar rutiner för att följa upp antal användare och hur användarna använder utbildningarna. I planen finns även rutiner för att ta emot och hantera inkomna synpunkter samt rutiner för kontroll och uppdatering av innehåll i utbildningarna.

Temaseminarier

De temaseminarier som myndigheten erbjuder inom Rätt att veta! är tänkta att vara ett komplement till utbildningspaketets webbutbildningar. Samtliga seminarier har förmedlat både teoretisk kunskap och konkret stöd inom respektive ämne. Liksom webbutbildningarna har fokus varit på att ge stöd i möten och samtal. Myndigheten har valt tema utifrån egna analyser av behov relaterat till uppdragets ämnen men även utifrån önskemål från målgruppen.

Under uppdragsperioden 2021–2023 har myndigheten genomfört sex digitala temaseminarier. Målgruppen har varit yrkesverksamma, blivande yrkesverksamma och ideellt engagerade som möter unga. Myndighetens främsta samverkanspartners i planering och genomförandet har varit UMO, Migrationsverket, Jämställdhetsmyndigheten, Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och Origo Stockholm.

Deltagarstatistik

Intresset för seminarierna har genomgående varit stort och antalet anmälda deltagare har ökat för varje år. 2023 anmälde sig strax över 2000 personer till seminarierna. I jämförelse med 2022 motsvarar detta nästan en fördubbling av antal anmälda deltagare. Den stora ökningen visar på en hög efterfrågan av kunskap i de ämnen som har berörts. Ökningen kan även relateras till myndighetens aktiva spridningsarbete. Nedan finns en sammanställning över seminarier, deltagarstatistik och visningar i efterhand.

Antal anmälda och närvarande deltagare²⁶ samt antal visningar i efterhand²⁷

Seminarie	Antal anmälda deltagare	Antal närvarande deltagare	Antal visningar i efterhand (exkl. närvarande)
Sex mot ersättning	433	294	314 ²⁸
Hbtq och heder	533	373	351 ²⁹
Könsstympling av flickor och kvinnor	372	272	1301
Våld i ungas partnerrelationer	738	462	2219
Killar och heder	1342	876	157
Barn- och tvångs-äktenskap	709	340	163
Totalt antal	4127	2617	4505

Liksom övriga insatser inom uppdraget har seminarierna en mycket bred målgrupp. En sammantagen statistik för anmälda till uppdragets sex seminarier visar följande:

- En övervägande majoritet av deltagarna är kvinnor, i genomsnitt 89 procent.
- Personal från skolan, exempelvis skolkuratorer, skolsköterskor, specialpedagoger eller lärare, utgör en stor andel, i genomsnitt 23 procent.
- Andelen socialsekreterare motsvarar i genomsnitt 14 procent.
- En relativ stor andel är blivande yrkesverksamma, i genomsnitt 9 procent. Främst är detta studerande vid olika folkhögskolor, exempelvis blivande fritidspedagoger, elevassistenter och socialpedagoger, samt socionomstudenter.
- Personal inom hälso- och sjukvården, inklusive kuratorer och barnmorskor från ungdomsmottagningen, motsvarar i genomsnitt 8 procent.
- Andelen fritidsledare/fritidsassistenter är betydligt färre än för webbutbildningarna, i genomsnitt 4 procent.
- Exempel på övriga yrkesgrupper är familjehemssekreterare, utvecklingsledare, samordnare, utredare, enhets- och verksamhetschefer, jobbcoacher, strateger, flyktinghandläggare och personal på HVB-hem.
- Anmälda yrkesverksamma och ideellt engagerade från civilsamhället motsvarar en mindre andel av anmälda till genomförda seminarier, i genomsnitt 6 procent.

Spridning av utbildningspaketet

Det ökande antalet som tagit del av utbildningspaketet bedöms vara ett direkt resultat av ett strategiskt och målinriktat spridningsarbete. Särskilda spridnings-

²⁶ Beräknat utifrån ett genomsnitt av närvarande under de digitala sändningarna.

²⁷ Varje visning motsvarar ett unikt tillfälle då sändningen startats. Statistik saknas för hur länge personer följt sändningen.

²⁸ Seminariet har ej tillgänglighetsanpassats. Fanns enbart publicerat två veckor efter seminariet.

²⁹ Ibid.

planer har tagits fram årligen och spridning har skett både brett till vuxna som möter unga och direkt till specifika yrkesgrupper.

Nedan är exempel på spridningsinsatser som myndigheten genomfört under 2021 till 2023:

- Deltagande vid större yrkesspecifika och/eller strategiska konferenser³⁰.
- Information vid myndighetsnätverk³¹.
- Inspirationsträffar med högskolor och universitet³².
- Information vid egna temaseminarier, lansering av utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck samt andra sändningar inom ramen för MUCF idag.
- Föreläsningar om utbildningspaketet inom ramen för andra aktörers utbildningsinsatser³³.
- Seminarium i samband med FN:s kvinnotoppmöte i New York³⁴.
- Mejlutskick till bland annat användare av webbutbildningar och tidigare deltagare vid seminarier.
- Riktade mejlutskick till relevanta yrkesgrupper³⁵.
- Information i myndighetens nyhetsbrev.
- Utskick via epost och post till alla programansvariga vid relevanta högskole- och universitetsutbildningar.
- Utskick via epost och post till landets gymnasieskolor och ungdomsmottagningar³⁶.
- Inspirationsträffar med idrottstränare och familjehem³⁷.
- Spridning via andra uppdrag på myndigheten, särskilt uppdrag rörande unga som varken arbetar eller studerar.

Myndigheten har vidare producerat sex olika spridningsfilmer för sociala medier som spridits via egna inlägg och annonser i Facebook, Instagram och LinkedIn. Information om myndighetens årliga temaseminarier har även spridits på liknande sätt.

³⁰ Utställare och i vissa fall föreläsningar vid Barnrättsdagarna 2021, 2022 och 2023, Socionomdagarna 2021, 2022, 2023, Skolsköterskekongressen 2023, Kvinnofrid 2023 samt MR-dagarna 2021, 2022 och 2023.

³¹ Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid, Myndighetssamverkan mot hedersrelaterat våld och förtryck samt Myndighetsnätverket SRHR och hiv/STI.

³² September 2021 och december 2022.

³³ Jönköping Universitys temadag om mäns våld mot kvinnor 2021, Länsstyrelsen Kronobergs arrangemang under en vecka fri från våld 2021, Länsstyrelsen Kalmars konferens Barnkonventionens dag 2022, NCK-dagarna 2022, Brottsoffermyndighetens temadag om hedersrelaterat våld och förtryck 2022, Delaktighetsveckan i norr 2023.

³⁴ 67:e sessionen av högnivåmötet Commission on the Status of Women (CSW67). Genomfördes 6–9 mars 2023.

³⁵ Bland andra socionomer, skolsköterskor, personal på HVB och skolpersonal.

³⁶ Utskicket innehöll en folder för Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck samt affischer kopplade till nyproducerad film om hbtq-personer som lever med hedersnormer (se rubrik Utveckling av utbildningspaketet ovan).

³⁷ Beskrivs i kapitel Samverkan, avsnitt Pilotsatningar om Rätt att veta!

Statistik för ovan nämnda insatser visar att myndigheten nått närmare 39 000 personer med information om utbildningspaketet under uppdragsperioden³⁸. Utöver detta har ett stort antal yrkesverksamma och ideellt engagerade fått information genom myndighetens annonser i yrkesspecifika och andra relevanta tidningar/webbplatser³⁹. Även genom andra aktörers utskick och nyhetsbrev.⁴⁰ Här saknas dock specifik statistik.

Pilotsatsningar för ökad spridning till civilsamhället

Som tidigare beskrivits motsvarar yrkesverksamma och ideellt engagerade från civilsamhället en förhållandevis liten andel av de som tar del av stödet i Rätt att veta!. Under uppdragsperioden har myndigheten därför inlett två olika pilotsatsningar, en med RF-SISU Småland och en med FAM-huset inom Frälsningsarmén. Inom dessa satsningar har ledare från lokala idrottsföreningar i Alvesta respektive familjehem i Göteborg fått ta del av en grundläggande föreläsning om möten och samtal med unga. Därefter har de genomfört valda delar av utbildningspaketet och uppmuntrats att använda kunskapen och stödet i sina möten och samtal med unga. Myndighetens förhoppning är att kunna använda deltagarnas synpunkter och erfarenheter för att både utveckla innehållet i utbildningspaketet och förbättra spridningen till civilsamhället.

Övriga informationsinsatser

Utöver nämnda insatser inom ramen för Rätt att veta! har myndigheten genomfört ett flertal andra informationsinsatser under uppdragsperioden, främst har dessa berört hedersrelaterat våld och förtryck.

Föreläsningar och andra kompetenshöjande insatser

Liksom tidigare uppdragsperiod har myndigheten fått förfrågningar om att genomföra mer ämnesspecifika föreläsningar inom ramen för andra aktörers utbildningsinsatser. Särskilt rör detta hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck, där fyra föreläsningar genomförts⁴¹. Vidare har två föreläsningar om unga med intellektuella funktionsnedsättningar som lever i en hederskontext genomförts⁴².

Myndigheten har även genomfört kompetenshöjande insatser på eget initiativ. För att möta efterfrågan av kunskap om unga som lever med flera utsattheter samtidigt arrangerades ett seminarium i detta ämne under konferensen Kvinno- frid 2023. Seminariet genomfördes i samverkan med RFSL Stödmottagning,

³⁸ Statistiken innehåller sannolikt dubbelrapporteringar.

³⁹ Tidningar: Läraren, Skolvärlden, Ämnesläraren, Fritidspedagogik, Socionomen, Dagens samhälle. Webbplatser: Läraren.se, Utbudet.se.

⁴⁰ Utskick via Länsstyrelserna och SKR:s regionala samverkan och stödstruktur. Inlägg i nyhetsbrev från UMO, Utbudet.se, Chef och ledarskap, Läraren, Fritidspedagogik, Ämnesläraren och Dagens samhälle.

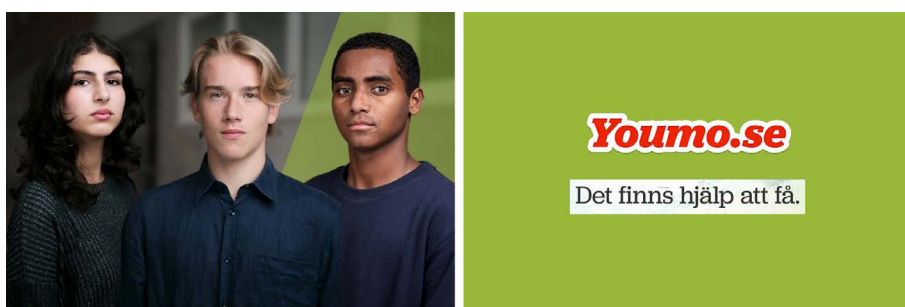
⁴¹ Mottagare har varit yrkesverksamma och ideellt engagerade i Hallands-, Jönköpings-, Kalmar-, Kronobergs- och Västmanlands län.

⁴² Mottagare har varit yrkesverksamma som arbetar med unga med intellektuella funktionsnedsättningar i Uppsala län respektive anställda vid landets Barnahus.

Funktionsrätt Sverige och Origo Stockholm. Titeln för seminariet var ”Bortom stereotypens förenkling – unga som lever med hedersnormer och samtidigt är hbtqi-personer, har en funktionsnedsättning och/eller är utsatta för rasism”. Ett annat ämne där kunskap efterfrågats har varit våld i ungas partnerrelationer. Myndigheten valde därför att 2022 producera ett avsnitt i ämnet inom myndighetens digitala serie MUCF i dag⁴³.

Informationsmaterial om hbtq och heder

Som beskrivits ovan har myndigheten uppmärksammat en stor efterfrågan av kunskap om hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. I samverkan med UMO producerade därför myndigheten 2023 en ny kortfilm som belyser dessa ungas utsatthet. Filmen har, tillsammans med information om stöd och skydd, publicerats på Umo.se och Youmo.se.

Filmens budskap bygger på intervjuer som genomförts inom myndighetens uppdrag att kartlägga unga hbtqi-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive omvändelseförsök⁴⁴. Inom detta uppdrag har även filmen spridits till unga via bland annat en informationskampanj i sociala medier. Tre olika affischer som bygger på budskapet i filmen har även tagits fram. Dessa har spridits till alla landets gymnasieskolor och ungdomsmottagningar.

⁴³ Mottagare var chefer/strateger/verksamhetsutvecklare på kommunal och regional nivå men även yrkesverksamma och ideellt engagerade som möter barn och unga.

⁴⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (Ku2022/01123).

Förutom att erbjuda kunskap och förståelse för utsattheten hos unga hbtq-personer som lever med hedersnormer är filmen även tänkt att fungera som ett verktyg för vuxna i deras samtal med dessa unga. Om myndigheten får fortsatt uppdrag kommer därför filmen att integreras i webb utbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck. Förhoppningen är även att utveckla nya metoder för samtal, med utgångspunkt från filmen.

Resultat

Detta kapitel inleds med en sammantagen statistik över antal personer som tagit del av myndighetens insatser under uppdragsperioden. Myndigheten redogör vidare för resultat från genomförda utvärderingar och uppföljningar.

Sammantagen statistik

Som beskrivits har det funnits ett stort och ökande intresse för myndighetens olika informationsinsatser. Nedan följer en sammanställning över insatserna under uppdragsperioden och ungefärligt antal personer som tagit del av dem.

Antal personer som tagit del av myndighetens olika informationsinsatser under uppdragsperioden 2021–2023⁴⁵

Insats	Antal personer
Youmo i praktiken	7 454 ⁴⁶
Webbutbildningar	4 554 ⁴⁷
Lansering Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck, inkl. visningar i efterhand	1 404 ⁴⁸
Temaseminarier, inkl. visningar i efterhand	7 122 ⁴⁹
Föreläsningar och andra kompetenshöjande insatser	620 ⁵⁰
Informationsutskick om hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck ⁵¹	1562 ⁵²
Totalt antal	22 812

Utvärderingar

Genomförda utvärderingar av myndighetens olika insatser inom uppdraget visar sammantaget på en stor användarnöjdhet. Nedan följer en redovisning av dessa utvärderingar, uppdelat utifrån insats.

⁴⁵ Statistiken innehåller sannolikt dubbelrapporteringar.

⁴⁶ Motsvarar antal spridda exemplar av den tryckta versionen av Youmo i praktiken. Nedladdningar från webbplatser ingår inte och vägledningen kan ha använts av fler personer på mottagarens arbetsplats/organisation.

⁴⁷ Motsvarar antal användare per sista december 2023.

⁴⁸ 300 närvarande under sändning (beräknat utifrån ett genomsnitt) plus 1 104 visningar i efterhand.

⁴⁹ Se avsnitt Temaseminarier/Deltagarstatistik.

⁵⁰ Se avsnitt Föreläsningar och andra kompetenshöjande insatser.

⁵¹ Se ovan under Webbutbildningar/Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck/Informationsmaterial om hbtq och heder.

⁵² Motsvarar antal utskick till skolor och ungdomsmottagningar. Innehållet har dock sannolikt nått fler än en person på respektive arbetsplats.

Youmo i praktiken

Myndigheten har inte gjort någon egen utvärdering av vägledningen under uppdragsperioden. Dock indikerar den höga efterfrågan att målgruppen upplever att vägledningen är uppskattad och relevant. Utbudet.se, som sprider Youmo i praktiken till skolor, genomför dock egna utvärderingar varje år. Sammanfattningsvis visar dessa att pedagoger och annan personal inom skolan generellt har en positiv inställning till materialet. Exempelvis uppger 91 procent av de som svarat på 2023 års utvärdering⁵³ att deras helhetsintryck av materialet är positivt eller mycket positivt. 97 procent svarar också att vägledningen fungerar för den målgrupp de undervisar för. I de fria svaren förekommer i princip enbart positiva kommentarer. Skolpersonalen lyfter till exempel att vägledningen är informativ, tydlig och lätt att hitta i. Många uppskattar också vägledningens normkritiska ingång.

” [Det bästa med materialet är] bredden och det normkritiska perspektivet.”

Webbutbildningar

De användare som svarat på myndighetens utvärderingar av de fyra webbutbildningarna inom paketet ger dem genomgående höga betyg⁵⁴. På en skala mellan ett och fem ger i genomsnitt 90 procent av användarna utbildningen en fyra eller femma i helhetsintryck. Av dessa ger i genomsnitt hälften av deltagarna utbildningarna allra högsta betyg. På frågan om hur användbara utbildningarna är i personernas yrkesutövning eller ideella engagemang ger i genomsnitt 86 procent utbildningarna en fyra eller femma på samma skala. I relation till den stora bredden av användarnas yrken och engagemang är detta särskilt positivt. Nedan följer en sammanställning av resultat från respektive utbildning.

Andelen i procent som ger respektive utbildning betyg 4 eller 5 i helhetsintryck respektive användbarhet

Utbildning	Helhetsintryck i procent	Användbarhet i procent
Rätt att veta! - Grundutbildning	89	85
Rätt att veta! - SRHR	90	85
Rätt att veta! - Trauma	88	84
Rätt att veta! - Hedersrelaterat våld och förtryck	92	89
Genomsnittligt betyg	90	86

I utvärderingarnas fria svar framkommer att användarna särskilt uppskattat det varierade innehållet, filmerna, reflektionsfrågorna och de interaktiva delarna. De har också uppskattat att utbildningarna varit pedagogiskt utlagda och förmedlat konkreta och handfasta tips.

⁵³Totalt 152 svarande.

⁵⁴Sammanlagt har myndigheten fått in 1 373 svar. 158 svar gäller grundutbildningen, 146 svar gäller utbildningen om trauma, 224 svar gäller utbildningen om trauma och 845 svar gäller utbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck.

” [Jag uppskattade särskilt] att man fick konkreta tips om hur man kan tänka och agera i mötet med barn/ungdomar när man pratar om dessa frågor.”

Användare utbildning om SRHR

När det gäller innehåll som inte levde upp till användarnas förväntningar förekommer främst kommentarer om att utbildningarna var för grundläggande. Det finns också önskemål om mer fördjupat innehåll relaterat till olika ämnen.

”Kanske hade önskat lite mer info om olika religioner och hur de ser på dessa ämnen.”

Användare grundutbildning

Temaseminarier

Även myndighetens temaseminarier får genomgående höga betyg. Under åren har myndigheten arbetat med att utvecklat och förfinat innehållet med stöd av de synpunkter som inkommit från deltagare. Detta har tydligt avspeglats i deltagarnas betyg.

Av de sammanlagt 1 364 deltagare som svarat på myndighetens utvärderingar under uppdragsperioden ger i genomsnitt 88 procent seminarierna en fyra eller femma i helhetsintryck. 79 procent ger seminarierna en fyra eller femma i användbarhet. Mest har deltagarna uppskattat innehållet i seminarierna om våld i ungas partnerrelationer samt killar och heder. Här ger hela 69 respektive 64 procent av deltagarna det allra högsta betyget i helhetsintryck.

Andelen i procent som ger respektive seminarium betyg 4 eller 5 i helhetsintryck respektive användbarhet

Hbtq och heder	2021	71	67
Hbtq och heder	2021	71	67
Könsstymning av flickor och kvinnor	2022	96	90
Våld i ungas partnerrelationer	2022	98	92
Killar och heder	2023	96	86
Barn- och tvångsäktenskap	2023	87	75
Genomsnittligt betyg	2021-2023	88	79

I utvärderingarnas öppna svarsalternativ har deltagarna lyft att de särskilt varit nöjda med variationen i upplägget mellan personliga berättelser, fakta, inspiration från verksamheter samt konkreta och praktiska tips.

”Jag upplevde det som ett mycket kompetensfyllt seminarium, med exempel att direkt börja jobba utifrån. Jag känner mig starkt!”

Deltagare seminarium om våld i ungas partnerrelation 2022

När det gäller innehåll som kunde förbättras återkommer kommentarer om seminariernas nivå men det finns också synpunkter om avsaknad av viktiga perspektiv och bristande representation.

”Förra seminariet var väldigt bra representation vad gällde deltagare med olika bakgrund och kön. Det saknade jag idag. Jag saknade också ett antirasistiskt perspektiv denna gång - vilket var väldigt närvarande sist!”

Deltagare seminarium om barn- och tvångsaktenskap 2023

Effektuppföljning

Under 2023 har myndigheten genomfört en extern effektuppföljning av webbutbildningen Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet med uppföljningen har varit att få en bild av vilka effekter den kunskap och det stöd som myndigheten erbjuder genom webbutbildningen får i de yrkesverksamma möte med unga. Uppföljningen, som genomförts av Splitvision Research med etnografisk metodik, baseras på gruppintervjuer med medarbetare på tre fritidsgårdar och en ungdomsmottagning. Totalt har 16 personer intervjuats.

Uppföljningen har genomförts genom basmättingsintervjuer före deltagarna gått utbildningen och uppföljande intervjuer efter deltagarna tagit del av utbildningen och använt kunskapen och stödet i det vardagliga arbetet. I baslinjeintervjuerna har fokus legat på att fånga deltagarnas beskrivningar av sina verksamheter och nuvarande arbetssätt samt förväntningar på utbildningen. I de uppföljande intervjuerna har fokus legat på att fånga hur de upplevde utbildningen och utbildningsmaterialet samt vad den gjort för skillnad (effekter). De initiala gruppintervjuerna genomfördes i oktober–november 2022. I april–maj 2023 genomfördes de uppföljande gruppintervjuerna.

Resultatet av uppföljningen visar att utbildningen givit effekter både för de yrkesverksamma på ett personligt plan och för de verksamheter som de representerar. I citatet nedan beskriver en av deltagarna, liksom flera har gjort, att utbildningen startat i gång en reflektion och väckt mycket tankar.

”Att gå en sådan här utbildning – man får en tanke i sin profession. Man ställer fler frågor kring de här sakerna. Men också att man blir mer medveten om vad som är vad i det här. Vad är min roll i om det här är hedersrelaterat våld eller hederskontext? [...] Att man funderar kring de här frågorna. Lyfter dem på ett annat sätt, frågar kring dem på ett annat sätt.”

De effekter som utbildningen har fått på ett personligt plan kan summeras med följande punkter:

- Stärkta i att de redan besitter mycket kunskap.
- En bredare grund att stå på.
- Ökat ordförråd inom ämnet.
- Ögonöppnare på flera olika plan.
- Medvetenhet runt vikten av att ha samtal på rätt sätt.
- Medvetenhet om att de inte når ut till alla målgrupper.

När det gäller effekter som utbildningen fått på arbetssätt och verksamhet lyfter flera deltagare från fritidsgårdarna att de genom att gå samma utbildning fått mer samsyn.

”Eftersom alla har det fräscht i tanken. Jag tror det ökar tilliten på oss också. Att jag vet att kollegan tänker precis som jag gör. Att hen skulle agera på samma sätt som jag i situationen.”

Förutom ökad samsyn visar uppföljningen effekter även på följande områden:

- Förändring i bemanning och fördelning av arbetet.
- Förstärkt medvetenhet om behovet av att nå ut till en bredare målgrupp.
- Upptäckt nya mönster i sin målgrupp, som exempelvis att det finns ett mönster av hedersproblematik runt en målgrupp som de tidigare inte sett.

I sina slutsatser lyfter ansvariga konsulter att webbutbildningen ”på ett enkelt och pedagogiskt sätt stärker och ger trygghet till personer som möter och samtalar med ungdomar som lever med hedersnormer och eventuellt flera utsattheter”. Vidare beskrivs att utbildningen med stor sannolikhet leder till bättre samtal med ungdomar kring hedersrelaterade frågor och att den i sin tur även sannolikt stärker ungdomarna.

Analys av uppdragets effekter

I detta kapitel följer en analys av uppdragets effekter i relation till uppsatta målsättningar. I kapitlet innefattas även en analys över uppdragets bidrag till regeringens målsättningar och till det gemensamma arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Det övergripande målet med informationsinsatserna är att fler unga som är nya i Sverige ska få tillgång till den information och kunskap de har rätt till. Uppdragets delmål är att

- fler yrkesverksamma och andra vuxna som möter unga ska våga initiera och genomföra samtal om de ämnen som finns på Youmo.se.
- fler yrkesverksamma och andra vuxna ska känna sig trygga i sina samtal med unga.

I relation till det strategiska beslutet att bredda målgruppen vill myndigheten poängtera att de resultat som redovisats ovan till stor del är generella. Det är alltså inte möjligt att med full säkerhet relatera dessa till uppdragets målsättningar som ju har fokus på unga som är nya i Sverige och de vuxna som möter dessa unga. Dock är det enligt myndighetens bedömning möjligt att applicera de generella resultaten även på dessa grupper. Även om unga är en heterogen grupp är de på många sätt väldigt lika. Alla har liknande frågor och behov kopplat till ämnen som kropp, kärlek, sexualitet, våld och relationer. De effekter som mer kunskap och stöd ger för vuxna som möter unga är också lika, oavsett vilka unga den vuxna möter. Likaså bör effekterna av trygga samtal med vuxna i stort vara lika för alla unga, oavsett bakgrund.

Effekter för vuxna som möter unga

Som tidigare beskrivits⁵⁵ har ett antal antaganden som relaterar till nämnda delmål varit vägledande i utformningen av myndighetens insatser. En av de mest centrala är följande:

För att våga initiera och genomföra samtal med unga behöver vuxna känna sig trygga i sin kunskap om de ämnen som ska beröras och i hur mötet och samtalet kan genomföras.

Med utgångspunkt i detta antagande har myndigheten strävat efter att erbjuda en kombination av ämneskunskap och konkret stöd för möten och samtal. En övergripande tanke har varit att ge ett så hjälpsamt stöd som möjligt.

⁵⁵ Se kapitel Genomförande, avsnitt Mål för uppdraget.

Ovan redovisade utvärderingar och effektuppföljning visar samstämmigt att en stor majoritet av de som tagit del av insatserna fått nytta av kunskapen och stödet i sitt dagliga arbete eller ideella engagemang. Även om personer inte specifikt uttrycker att de som ett resultat av insatserna initierat fler samtal eller känt sig tryggare i sina samtal finns det ett stort antal svar som kan kopplas till detta. Förutom de effekter som enskilda personer fått av myndighetens insatser indikerar även genomförd effektuppföljning att insatserna också fått effekt på arbetsgrupper och verksamheter. Det kan handla om ökad samsyn, förändring i bemanning och ökad möjlighet att upptäcka utsatta.

Effekter för unga

Ett annat viktigt antagande i utformningen av myndighetens insatser är följande:

Om fler vuxna initierar samtal med unga och blir tryggare i sina samtal kommer fler unga få tillgång till den information och kunskap som de har rätt till.

Som beskrivits ovan är det myndighetens bedömning att de insatser som genomförts bidragit till att fler vuxna initierat samtal med unga. Även att fler vuxna blivit tryggare i sina samtal med unga. Det är därför rimligt att anta att insatserna bidragit till att fler unga som är nya i Sverige fått tillgång till trygga samtal med vuxna i sin närhet. Som ett resultat av detta har även sannolikt fler unga som är nya i Sverige fått den information och kunskap de har rätt till. I förlängningen kan detta förväntas ge följande nyttoeffekter för de unga:

- Ökad möjlighet till ett liv fritt från våld och förtryck.
- Förbättrad fysisk och psykisk hälsa.
- Ökade förutsättningar för en jämlik hälsa.
- Ökad möjlighet till goda relationer.
- Ökad möjlighet till goda levnadsvillkor.
- Förbättrad självkänsla och ökad makt att forma sina egna liv.
- Ökad känsla av sammanhang och möjlighet till inflytande över samhällsutvecklingen.
- Ökad tillgång till rättigheter i relation till kön samt jämlikhet mellan könen.
- Ökad möjlighet till handlingsutrymme i relation till begränsande normer om kön.
- Ökad möjlighet till kroppslig integritet och sexuellt självbestämmande oavsett kön, könsuttryck, könsidentitet och sexualitet.

Bidrag till regeringens målsättningar

Med grund i ovan beskrivna effekter är det myndighetens bedömning att uppdragets insatser bidragit till flera viktiga målsättningar inom regeringens arbete. Nedan följer en analys av några av dessa bidrag. Texten fokuserar specifikt på gruppen unga som är nya i Sverige.

Mål för ungdomspolitiken

Det ungdomspolitiska målet är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina egna liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

Levnadsvillkor

Tillgänglig kunskap visar att det finns skillnader i levnadsvillkor mellan unga som är nya i Sverige och unga som vuxit upp i Sverige. Det kan exempelvis vara svårare för unga som är nya i Sverige att få inflytande och vara delaktiga i beslut som rör dem. Som tidigare beskrivits finns det också skillnader kopplat till hälsa mellan denna grupp och andra unga. Genom myndighetens insatser har fler unga som är nya i Sverige fått den information och kunskap de har rätt till. Fler unga har också fått ett gott bemötande samt tillgång till trygga samtal. Tillsammans har detta ökat möjligheten för dessa unga att få rätt stöd och hjälp.

Delaktighet och inflytande

Unga som kommer som nya till Sverige har ofta en bristande kunskap om sina rättigheter och vilka förutsättningar som finns för att kunna vara delaktiga i det demokratiska livet. Det finns också en risk att de inte inkluderas i kommuners arbete för att skapa delaktighet och inflytande för unga. Genom myndighetens insatser har fler unga som är nya i Sverige fått en ökad känsla av sammanhang och möjlighet till inflytande. Fler unga har också fått en ökad självkänsla och känsla av egenmakt.

Utanförskap

Hinder i etablering, varierande förkunskaper och utbildning samt utmaningar kopplat till det nya språket och sociala regler kan leda till att unga som är nya i Sverige hamnar i ett utanförskap. Dåligt anpassade insatser, långa väntetider och brist på delaktighet kan också förminska det engagemang som finns hos de unga. Genom myndighetens insatser har fler unga som är nya i Sverige fått stöd från vuxna i sin närhet i att bli socialt inkluderade och etablerade i samhällslivet.

Mål för jämställdhetspolitiken och arbetet för hbtqi-personer

Regeringens jämställdhetspolitiska mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina liv. Regeringens målsättning för arbetet med hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter är att hbtqi-personer utsatthet för våld, diskriminering och andra kränkningar ska upphöra.

Begränsande normer

En jämställdhetspolitisk utmaning kopplat till just gruppen unga som är nya i Sverige är att verksamheter och personal tenderar att överdriva normer om kön i mötet med dessa unga. Det kan till exempel handla att utrikes födda killar maskuliniseras i större utsträckning än andra killar. På samma sätt tillskrivs unga som är nya i Sverige mindre sannolikhet att identifiera sig som hbtqi-person varpå dessa unga riskerar att få sämre tillgång till information om hbtqi-rättigheter.

Vid sidan av den vägledning som ges i Rätt att veta! och Youmo i praktiken har myndighetens olika digitala seminarier erbjudit kunskap i ämnet samt möjlighet till reflektion, utbyte och konkreta tips. I webbutbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck lyfts både specifik kunskap och konkreta tips när det gäller möten och samtal med unga hbtq-personer som lever med hedersnormer. Genom dessa insatser har myndigheten bidragit till att öka kunskapen om normer kopplat till kön och sexualitet. Insatserna har också bidragit med förståelse för vad ett normativt bemötande kan innebära i mötet med unga.

Våldsutsatthet

I det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra ingår även pojkar och mäns rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Trots detta uppmärksammas inte alltid killars utsatthet av omgivningen. Under 2023 genomförde myndigheten ett seminarium om killars utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. Genom att stärka yrkesverksamma och ideellt engagerade i både kunskap, bemötande och samtal har myndigheten bidragit till att öka möjligheten för att även hedersutsatta killar får det stöd de har rätt till.

Kunskap och erfarenhet visar vidare att det kan finnas olika lager av utsatthet hos unga. Olika utsattheter som kan påverka och i vissa fall också förstärka varandra. För att upptäcka ungas olika former av utsatthet, och tillgodose möjlighet för stöd och skydd, är därför ett intersektionellt perspektiv nödvändigt. Detta perspektiv utgör en viktig grund i alla insatser inom uppdraget och särskilda kompetenshöjande insatser har genomförts i ämnet. I samverkan med UMO har även en film producerats om unga hbtq-personer som lever med hedersnormer. Myndigheten bedöms därmed ha bidragit till att öka möjligheten för stöd och skydd till unga som lever med flera utsattheter samtidigt.

Bidrag till arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

I enlighet med skrivningar i myndighetens uppdrag följer här en specifik redovisning av myndighetens viktigaste bidrag till det gemensamma arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Ökad kunskap om hedersnormer och hedersrelaterat våld och förtryck

Trots ett stort antal utbildningsinsatser sedan det uppmärksammade mordet på Fadime Sahindal 2002 saknar många yrkesverksamma kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck. Myndighetens insatser under uppdragsperioden har bidragit till att fler fått en grundläggande kunskap i ämnet. Detta är en viktig förutsättning för att unga ska få ett tryggt bemötande och tillgång till skydd och stöd. Nedan citat från användare av utbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck visar på detta.

”Det är viktigt att sprida kunskap och höja lägstanivån bland yrkesverksamma [...] och det bidrar utbildningen till.”

Även om det utbudet av utbildningar om hedersrelaterat våld och förtryck riktade till yrkesverksamma är relativt bra är det brist på utbildningar som riktar sig till vuxna som möter unga inom ramen för en ideell organisation. Myndighetens insatser bedöms därmed fylla en viktig kunskapslucka inom civilsamhället.

Stöd i samtal med unga om hedersrelaterat våld och förtryck

Den stora andelen av utbildningar om hedersrelaterat våld och förtryck är grundutbildningar som främst berör vad hedersrelaterat våld och förtryck är och vilka konsekvenser våldet får för de utsatta. Den behovsanalys som myndigheten genomförde inför arbetet med webbutbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck⁵⁶ visar dock att det finns ett tydligt behov av kunskap och stöd kopplat till samtal med unga om våld och förtryck. Detta behov skattades allra högst av de yrkesverksamma som svarat på myndighetens enkät⁵⁷. Yrkesverksamma som myndigheten mött har även uttryckt ett behov av mer stöd i hur de i samtalen kan inkludera alla unga och göra unga mer delaktiga.

Att användarna uppskattat utbildningens konkreta stöd gällande samtal är även tydligt i myndighetens utvärdering. Här är ett exempel från de fria svaren.

” [Jag uppskattade särskilt] delen om hur man kan samtala med den utsatte. Den har jag inte mött så tydligt i någon annan webbutbildning.”

Kunskap om stereotypa föreställningar

Det finns många olika föreställningar om unga, vad unga behöver eller vad unga kan vara utsatta för. De här föreställningarna kan leda till att unga inte får tillgång till sina rättigheter. I webbutbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck finns texter, övningar, filmer och reflektionsstöd som handlar om normer och föreställningar. Utbildningen tar även upp vad som kan hända när vuxna låter stereotypa föreställningar påverka sitt bemötande. Detta är en viktig kunskap både i relation till ett gott och inkluderande bemötande men också i relation till att säkerställa att den unga får tillgång till rätt stöd och hjälp. I utvärderingen finns flera kommentarer som rör normer och föreställningar.

”Mycket bra att tydliggöra hur ens egna normer kan påverka samtalskvalitén.”

⁵⁶ Beskrivs i myndighetens delrapportering för 2021.

⁵⁷ I enkäten fick yrkesverksamma skatta sitt behov av kunskap inom sex olika delar av hedersrelaterat våld och förtryck. Medelvärde för behov av stöd när det gäller samtal med unga om våld och förtryck var 6,7 på en tiogradig skala. 22 procent av de som svarat angav en tia. Enkäten besvarades av 225 personer.

Kunskap om unga som lever med flera utsattheter samtidigt

I nämnda behovsinventering framkom ett tydligt behov av mer kunskap om unga som lever med hedersnormer och samtidigt är hbtq-personer, har en intellektuell funktionsnedsättning eller är utsatta för rasism⁵⁸. Detta behov bekräftar även av annan tillgänglig kunskap och forskning och de kontakter myndigheten haft med målgruppen. Myndigheten har därför valt att inkludera dessa perspektiv i utbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck och även genomfört flera föreläsningar och andra kompetenshöjande insatser i ämnet.

Myndigheten bedömer att den kunskap och det stöd som dessa insatser erbjuder är ett viktigt komplement till andra insatser och utbildningar inom området. Valet att inkludera perspektiven har också fått positivt gensvar från användarna av webbutbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck.

”Det var bra att ni fick med personer som ofta inte pratas lika mycket om i hederssammanhang, såsom HBTQ-personer och personer med IF-diagnos.”

”[Jag uppskattade särskilt] delen om antirasistiskt bemötande, upplevelsen av rasism bland målgruppen unga.”

⁵⁸ I enkäten fick yrkesverksamma skatta sitt behov av kunskap inom sex olika delar av hedersrelaterat våld och förtryck. Medelvärde för behov av stöd när det gäller hbtq-personers utsatthet var 7,0 på en tiogradig skala. 25 procent av de som svarat angav en tia. I enkäten ställdes inga frågor om intellektuell funktionsnedsättning eller utsatthet för rasism. Behov av mer kunskap i relation till dessa ämnen framkom dock i referenssamtalet.

Förslag och bedömningar

I detta kapitel presenteras myndighetens förslag och bedömningar. I kapitlet ingår även ett avsnitt om hur genomfört uppdrag skulle kunna förstärkas och utvecklas.

Myndighetens förslag

MUCF föreslår att myndigheten får fortsatt uppdrag att genomföra informationsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet riktade till yrkesverksamma och andra vuxna som i sitt yrke eller ideella engagemang möter unga nyanlända och unga asylsökande.

Uppdraget bör finansieras inom utgiftsområde 13, anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder med 4 miljoner årligen.

Myndighetens bedömningar

Även om antalet asylsökande barn och unga minskat betydligt under senare år finns det fortsatt ett stort antal unga som är nya i Sverige i landets kommuner. Behovet av att få information och kunskap om sina rättigheter och om ämnen som hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet är också fortsatt stort hos dessa unga. Ofta kan behovet också vara större än hos unga som vuxit upp i Sverige, särskilt gäller detta kunskap om SRHR. Yrkesverksamma och andra vuxna behöver ha verktyg och förutsättningar för att stödja unga som inte har etablerat sig fullt ut i samhället eller som lever i en hederskontext. Behovet är stort både hos delar av utrikesfödda och vissa andra grupper av unga som lever i kontrollerande hemmiljöer.

För att möta de ungas behov har Youmo.se spelat en stor roll. Dock visar besöksstatistik från sajten att allt färre unga från Sverige tar del av innehållet. En viktig orsak till detta är sannolikt att mycket få marknadsföringsinsatser riktade mot unga genomförts under uppdragsperioden⁵⁹. För att nå unga med information och kunskap spelar därför vuxna som möter unga en helt avgörande roll.

Trots de insatser som gjorts saknar fortfarande många vuxna som möter unga som är nya i Sverige kunskap om hur de på ett inkluderande sätt kan prata med de unga om hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och

⁵⁹ Se avsnitt Youmo.se.

jämställdhet. I förlängningen innebär detta att många unga som är nya i Sverige inte får tillgång till den information och kunskap de har rätt till.

De utbildningsinsatser som myndigheten har tagit fram inom uppdraget har varit både efterfrågade och uppskattade. Rätt att veta! har under uppdragsperioden etablerats som ett varumärke, både i relation till de ämnen som uppdraget berör och till stöd för samtal med unga. MUCF har också etablerat sig som en central kunskapsaktör, särskilt inom området hedersrelaterat våld och förtryck. Med utgångspunkt i den plattform som byggts upp har myndigheten därför stora möjligheter att nå ut med än mer kunskap och stöd.

Myndighetens insatser har som beskrivits bidragit till flera viktiga politikområden. Genom ett fortsatt uppdrag kan myndigheten få fortsatt möjlighet att bidra till att uppnå målsättningar inom exempelvis ungdomspolitiken, jämställdhetspolitiken, funktionshinderpolitiken, folkhälsopolitiken och arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Utveckling av uppdraget

Inom ramen för ett fortsatt uppdrag ser myndigheten behov av att genomföra flera utvecklingsinsatser. De mest centrala beskrivs nedan.

Tydligare inkludera SRHR

Myndigheten ser behov av att förstärka ämnet sexuell och reproduktiv hälsa (SRHR) i de insatser som genomförs inom ramen för uppdraget. Detta då det finns en tydlig efterfrågan av mer stöd och insatser i relation till SRHR hos målgruppen. Genom att förstärka ämnet kan även uppdraget bli en tydligare del av uppföljningen av den nationella strategi⁶⁰ och handlingsplan⁶¹ som tagits fram för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Behovsanalyser

I myndighetens budgetunderlag för 2025 till 2027 framkommer att myndigheten vid fortsatt uppdrag har för avsikt ta fram ny kunskap om unga som är nya i Sverige, deras livsvillkor och behov av information och kunskap. Vidare anges att myndigheten har för avsikt att undersöka vilka behov som finns hos de yrkesverksamma och ideellt engagerade som möter dessa unga, och vilka grupper som är mest aktuella att rikta fortsatta kunskapshöjande insatser till. Då UMO under våren 2024 inlett en behovsanalys⁶² som angränsar dessa frågor har myndigheten

⁶⁰ Folkhälsomyndigheten. Nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) – En god, jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen, 2020.

⁶¹ Folkhälsomyndigheten. Nationell handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige – Genomförandet av den nationella SRHR-strategin 2023–2033, 2023.

⁶² Se kapitel Inledning, avsnitt Youmo.se.

dock fattat beslut att avvakta resultatet från denna innan sådana insatser påbörjas.

Nya webbutbildningar och fler digitala seminarier

Myndigheten ser behov av att utveckla utbildningspaketet med fler webbutbildningar och digitala temaseminarier. Ämnen som kan vara viktiga att belysa är exempelvis sexuell utsatthet, våldsförebyggande arbete och psykisk ohälsa.

Insatser relaterat till framtiden för Youmo.se

Som beskrivits har UMO nyligen påbörjat en behovsanalys när det gäller ungas nytta och användning av sajten Youmo.se. Bakgrunden till analysen är att sajten inte når unga i Sverige i samma utsträckning som tidigare. Genom samtal med UMO har vidare myndigheten blivit medveten om att regioners och kommuners vilja att förvalta sajten är låg. Sammantaget innebär detta att framtiden för Youmo.se är oviss.

I myndighetens utvärderingar och samtal med målgruppen är det tydligt att de som tagit del av insatserna inom uppdraget uppskattat MUCF och UMO som gemensamma avsändare. Insatserna har enligt mottagarna bildat en användbar helhet där delarna har förstärkt varandra. Det är därför myndighetens förhoppning att fortsätta samverka med UMO även i ett möjligt nytt uppdrag. Om Youmo.se skulle avpubliceras behöver dock myndigheten förbereda sig för att erbjuda stöd och verktyg utan kopplingen till sajten. Det kan exempelvis handla om att göra förändringar i webbutbildningarna och producera en ny vägledning. Det kan också bli aktuellt att ta fram nya/justera befintliga metoder för samtal.

Referenser

Folkhälsomyndigheten (2020). Nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) – En god, jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen. Stockholm: Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten (2021). Hälsa, livskvalitet och levnadsförhållanden bland asylsökande barn och unga i Sverige – Resultat från en enkätstudie genomförd 2018–2019. Stockholm: Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten (2023). Nationell handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige – Genomförandet av den nationella SRHR-strategin 2023–2033

Migrationsverket. Asyl. Migrationsverket. 2024. Inkomna ansökningar om asyl 2023. <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html> (hämtad 2024-02-05)

Myndigheten för delaktighet (2023). Våld mot personer med funktionsnedsättning. Om utsatthet och förekomst av våld. Sundbyberg: Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2015). FOKUS 15 Ungas sexuella och reproduktiva rättigheter – En tematisk kartläggning. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020). Youmo i praktiken – en vägledning om att samtala med unga som är nya i Sverige om sexualitet, hälsa, relationer och jämställdhet. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023). Olika villkor för etablering. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Regeringsbeslut II:4 Uppdrag om informationsinsatser rörande hälsa och jämställdhet för nyanlända och asylsökande barn och unga (S2016/02759/JÄM)

Regeringsbeslut II:5 Uppdrag angående förstärkta informationsinsatser rörande hälsa, sexualitet och jämställdhet riktade till unga nyanlända och unga asylsökande (S2016/02759/JÄM (delvis))

Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (U2016/05227/UF, U2016/05429/UF (delvis), U2016/05627/UF)

Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (U2017/01398/UF, U2017/02966/UF, U2017/03289/UF m.fl.)

Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (U2018/04397, U2018/04740/UF (delvis), U2018/04765/UF)

Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (A2019/02322/JÄM, A2019/02286/SV)

Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (Ku2020/02624 (delvis)) Ung i dag 2021

Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (Ku2022/01123)

SCB, Statistiska centralbyrån (2023). Ensamkommande barn 2015. Boende, utbildning och sysselsättning 2022. Stockholm: Statistiska centralbyrån

Skolverket (2022). Uppdrag om bred översyn av svenskämnen. Stockholm: Skolverket

Ekonomisk redovisning

I enlighet med regeringsbeslut II:3 2022-12-21 Ku2022/01857 (delvis) Ku2022/01930 får myndigheten disponera totalt 6 000 000 från Uo 13 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, ap.11 Särskilda jämställdhetsåtgärder – del till MUCF (ram).

För att genomföra uppdraget med god kvalitet har ytterligare medel tillförts från myndighetens förvaltningsanslag 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, ap.1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (ram), inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

För att genomföra uppdraget disponerade myndigheten medel enligt följande:

Disponibla medel Uo 13 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, ap.11 Särskilda jämställdhetsåtgärder – del till MUCF (ram).	4 000 000
Medel avsedda för översättning av plattformen Youmo.se till ukrainska och ryska	2 000 000
Förvaltningsanslag	11 913
Medfinansiering seminarium Migrationsverket	28 000
Summa intäkter	6 039 913
Verksamhetskostnader	-1 805 348
Personalkostnader	-2 222 653
Personalkostnader (som belastat förvaltningsanslaget)	-11 913
Översättning av plattformen Youmo.se till ukrainska och ryska	0
Summa kostnader anslag	-4 039 913
Outnyttjade medel	2 000 000

	2021	2022	2023
Disponibla medel Uo 13 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, ap.11 Särskilda jämställdhetsåtgärder – del till MUCF (ram).	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Medel avsedda för översättning av plattformen Youmo.se till ukrainska och ryska	0	0	2 000 000
Förvaltningsanslag		474 666	11 913
Medfinansiering seminarium Migrationsverket		14 154	28 000
Summa intäkter	4 000 000	4 488 820	6 039 913
Verksamhetskostnader	-1 395 743	-1 672 796	-1 805 348
Personalkostnader	-2 514 640	-2 341 358	-2 222 653
Personalkostnader (som belastat förvaltningsanslaget)	0	-474 666	-11 913
Översättning av plattformen Youmo.se till ukrainska och ryska	0	0	0
Summa kostnader anslag	-3 910 383	-4 488 820	-4 039 913
Outnyttjade medel	89 617	0	2 000 000

HÄR VÄXER KUNSKAP FRAM

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

